

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:
23/852-

Vår dato:
08.05.2023

Vår referanse:
Siri Espe, Interessepolitisk leder
siri@ungefunksjonshemmede.no

Hørings svar - Forslag til forskriftsfesting av en ny ungdomsgaranti i ny forskrift om oppfølgingstiltak i Arbeids- og velferdsetatens egenregi

Unge funksjonshemmede har gjennomgått høringsnotatet om forskriftsfesting av en ny ungdomsgaranti, og vil med dette avgi vårt hørings svar.

Overordnet støtter Unge funksjonshemmede en forskriftsfesting av ungdomsgarantien. Vi er enige i at det må tas et strukturelle grep for å sikre en tettere og bedre oppfølging av unge som trenger bistand for å komme og stå i ordinært arbeid. Det er en god løsning å foreslå at ungdomsgarantien reguleres som et oppfølgingstiltak i et eget kapittel i forskriften om oppfølgingstiltak i Arbeids- og velferdsetatens egenregi.

Unge funksjonshemmede er positive til at utdanning inkluderes i ungdomsgarantien. Vi vet at utdanning har effekt på muligheten for å komme seg inn i arbeidslivet, og for funksjonshemmede er denne effekten ekstra stor. Med utdanning fra høyskole eller universitet er det 4,5 ganger så stor sannsynlighet for at personer med funksjonsnedsettelse kommer i arbeid¹. Det er derfor spesielt viktig at utdanning inkluderes i ungdomsgarantien for å bidra til at unge får nødvendig kompetanse for å kunne få og stå i arbeid, og bli en attraktiv arbeidstaker.

§ 4-1 Personkrets

Vi stiller oss i utgangspunktet bak avgrensingen av aldersspennet for hvem ungdomsgarantien skal gjelde for, fra fylte 16 år og fram til fylte 30 år. Samtidig må ikke personer som når aldersgrensen på 30 år mens de gjennomfører et tiltak kastes ut av garantiordningen før tiltaket er ferdig gjennomført. Ungdomsgarantien må være fleksibel slik at de som fyller 30 år mens de gjennomfører et tiltak får anledning til å fullføre tiltaket med lik bistand som de under fylte 30 år. Denne fleksibiliteten må også inkludere opplæringstiltak. Opplæringstiltak kan gis i inntil 4 år for personer med nedsatt arbeidsevne. Dersom et opplæringstiltak iverksettes gjennom

---

1) <https://forskning.no/skole-og-utdanning-funksjonshemming/hoyere-utdanning-far-folk-med-funksjonshemming-ut-i-arbeid/425682>

ungdomsgarantien det året personen eksempelvis fyller 27 år må personen få fullføre påbegynt løp innen tiltakets grense for varighet, selv om personen fyller 30 år i løpet av tiltaksperioden.

Videre må ungdomsgarantien gjelde for unge som har fått innvilget 100 prosent uføretrygd, og som ønsker bistand fra NAV for å komme i ordinært arbeid. Det er i den sammenheng viktig at unge uføre som får en inntekt som overstiger 80% av inntekt før uførhet, får veiledning om at de vil få tilbake uføretrygden beregnet med rettighet som ung ufør dersom inntekten senere reduseres og ytelsen på nytt kommer til utbetaling. De må også være informert om at retten til uføretrygd opphører hvis en ikke har hatt rett til utbetaling av uføretrygd i 10 etterfølgende år.

Unge som deltar i forsøk med arbeidsorientert uføretrygd må være omfattet av ungdomsgarantien.

§ 4-2 Innhold

§ 4-2 b) og c)

Det er bra at det tas utgangspunkt i den enkeltes karriereønsker i paragrafens punkt b). Unge funksjonshemmede er godt kjent med at funksjonshemmede blir møtt med lave forventning og negative holdninger på mange arenaer. Dette gjelder også i møte med Arbeids- og velferdsetaten. Veiledere og saksbehandlere har ofte antakelser om hva den enkelte kan eller ikke kan studere eller jobbe med dersom man har en funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom. Dette gjør at vurderingene som tas kan føre til at man settes på tiltak som ikke fungerer. Det kan ikke forventes at veiledere har inngående kunnskap eller spisskompetanse om ulike funksjonsnedsettelse eller diagnoser, men det er viktig at veiledere forstår og har kompetanse på hvordan de skal møte personer med funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom. Mange møter fordommer og blir ikke sett som hele mennesker. For å bidra til at den enkelte finner et arbeid man trives med og står lengst mulig i arbeid er det helt nødvendig å ta utgangspunkt i den enkeltes karriereønsker. Samarbeidet med NAV-veileder må, ut ifra karriereønske, primært rettes mot hvordan den enkelte kan tilegne seg nødvendig kompetanse og hvordan arbeidsplassen kan tilrettelegges for å imøtekomme karriereønsket.

I kapittel 5.2 i høringsnotatet står det at det skal tilbys veiledning om hvilke muligheter som finnes på bakgrunn av den unges forventninger, og at etaten sammen med den unge skal vurdere utdanningsmuligheter og kvalifiserende tiltak basert på den unges forutsetninger og behov. Det er nødvendig at paragrafens punkt c) inkluderer den enkeltes ønsker om utdanning og karriere. Dette vil være i tråd med formuleringen i paragrafens punkt b).

En annen ting vi ønsker å påpeke er at mange funksjonshemmede har opparbeidet seg kompetanse gjennom å ha en funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom. Dette kan eksempelvis være organisasjonserfaring på både lokalt og nasjonalt nivå, deltakelse i ungdomsråd ved sykehuset eller som brukerrepresentant i nasjonale eller regionale organ. Det vil være viktig å anerkjenne denne type kompetanse når veiledning og vurderingene av hvilke muligheter man har til utdanning og arbeid skal gjennomføres.

Unge funksjonshemmede mener følgende formulering må brukes i punkt c):

- Vurdering av utdanningsmuligheter og kvalifiserende tiltak basert på den enkeltes *utdannings- og karriereønsker*, forutsetninger og behov.

§ 4-2 d)

Når det gjelder punkt d) «hjelp til å mestre arbeidsrelaterte, sosiale og økonomiske forhold» forventer vi at dette knyttes til god veiledning om rettigheter til økonomiske ytelser og støtteordninger. Vi er enige i at det er viktig å fokusere på den enkeltes mestring, men samtidig er det en plikt for velferdsstaten å sikre den enkeltes sosiale og økonomiske rettigheter. Vi vet at det er flere unge som synes det er vanskelig å orientere seg og vite hvilke rettigheter man har i utdanning, arbeidsliv og NAV-systemet.

Selv om denne høringen ikke er relevant for å be om endringer i det sosiale sikkerhetsnettverket eller størrelsen på minsteytelser, vi vil likevel minne om at nivået på tiltakspenger og andre ytelser til unge er bekymringsfullt lavt. For unge under 25 på AAP viser tall fra SSB at siden minstesatsen ble ytterligere redusert for unge mottakere av arbeidsavklaringspenger, at hver tredje unge mottaker av AAP har lavinntekt. Å delta i en arbeidsrettet oppfølgingsprosess når en lever i fattigdom med store økonomiske bekymringer, er svært krevende.

§ 4-2 e)

Punkt e) skal sikre bistand til å samhandle med andre relevante instanser, blant annet utdanningssektoren og helsetjenesten. I kapittel 3 i høringsnotatet vises det til at NAV-veilederen kan bidra med å koordinere bistanden mellom ulike aktører og hjelpeinstanser for unge med sammensatte behov. Videre kan veilederen finne fram til mulige løsninger i dialog med den unge, arbeidsgivere og andre tjenesteytere som helse- og utdanningssektoren. Vi vil påpeke at utover samhandlingen som skjer på initiativ og med innsats fra veileder og den unge, må det på plass forpliktende samhandlingsstrukturer mellom samhandelnde etater, sektorer og tjenestestegivere.

Det er etter vårt skjønn satset på forholdsvis gode samarbeidsstrukturer når det gjelder oppfølgingstiltakene «arbeid med støtte» og «individuell jobbstøtte». Samtidig er det mange brukere som ikke vil være en del av disse tiltakene, men som vil være omfattet av ungdomsgarantien. Det er å forvente at de som inkluderes av ungdomsgarantien, men som ikke er på oppfølgingstiltakene «arbeid med støtte» og «individuell jobbstøtte», også har behov for samhandling med andre instanser som følge av helseutfordringer eller funksjonsnedsettelse. For å sikre at § 4-2 e) gjelder for alle unge i ungdomsgarantien må det bygges opp strukturer for øvrig samhandling mellom relevante instanser. For å få til en god ungdomsgaranti som fungerer i praksis er det helt avgjørende å få med de andre sektorene på laget og få etablert gode samarbeid med blant annet utdanningssektoren, helsesektoren og arbeidsgivere. Vi mener det derfor bør foretas en gjennomgang av hva som er barrierene for bedre samhandling, og om det er behov for regelendringer², forpliktelser og avtaleverk, metodikk eller bevilgninger.

---

2) Departementets forslag i eget høringsnotat om Forskrift om felles behandlingsansvar for behandling av personopplysninger i arbeids- og velferdsforvaltningen etter NAV-loven § 14 a, er et eksempel på regelendring som sikrer registrertes rettigheter, samtidig med en klar, tilgjengelig og forutsigbar ramme for samhandling mellom Arbeids- og velferdsetaten og den enkelte kommune.

Ny § 4-2 f)

Det bør i opplistingen § 4-2, a-e, legges til et nytt punkt f). Unge med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom kan ha behov for tilrettelegging og/eller hjelpemidler for å ta utdanning og stå i arbeid. Det er derfor nødvendig med et punkt i ungdomsgarantien som sikrer at de som har behov for det får nødvendig tilrettelegging og hjelpemidler. Som nevnt møter funksjonshemmede fordommer og manglende forventninger om hva de kan utdanne seg til og jobbe som. Ofte er det ikke kompetansen eller funksjonsevnen som er til hinder for utdanning og arbeidsdeltakelse, men manglende tilrettelegging og manglende tilgang til nødvendige hjelpemidler. For enkelte er tilrettelegging og hjelpemidler nødvendige grep for å øke arbeidsevnen og for å sikre at man kan stå i arbeid eller utdanning over tid slik at man får en varig tilknytning til arbeidslivet. Med utgangspunkt i den enkeltes karriereønsker skal et nytt punkt f) sikre at behovet for tilrettelegging og hjelpemidler vurderes og realiseres for å komme i arbeid.

Det er svært viktig at NAV gir god bistand til riktig bruk av hjelpemidler og tilrettelegging knyttet til unge med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom som har et varig tilretteleggingsbehov. I dette inngår også at arbeidsgivere følges opp (se også nedenfor jf. § 4-3, hvor vi ber om at denne gruppen må sikres digital tilretteleggings- og oppfølgingsavtale jf. Tiltaksforskriften). Vi vil påpeke at bedre bruk av hjelpemidler og tilrettelegging krever større grad av samarbeid mellom relevante aktører og bedre kunnskap om ordningene både i NAV-systemet og på arbeidsplassene.

Unge funksjonshemmede mener følgende formulering må legges til i punkt f):

- Unge med funksjonsnedsettelse og varig behov for tilrettelegging og hjelpemidler må gis en vurdering av hva slags tilrettelegging og hjelpemidler som må på plass for å komme i arbeid, med utgangspunkt i den enkeltes karriereønsker.

§ 4-3 Planlegging, gjennomføring og brukervedvirkning

Det er bra det foreslås en egen bestemmelse knyttet til planlegging, gjennomføring og brukervedvirkning, og at det framgår av høringsnotatet at det skal utarbeides en aktivitetsplan som angir formål, innhold, plan for oppfølgingen, fast kontaktperson i Arbeids- og velferdsetaten og eventuelt hvilken annen bistand som skal gis til deltakeren.

Vi mener det bør presiseres i plan for oppfølging hvor ofte brukeren skal få oppfølging jfr. § 4-2, a) om regelmessige oppfølgingssamtaler. Regelmessige oppfølgingssamtaler er veldig viktig, og i den individuelle planen må det fremgå hva regelmessige innebærer knyttet til den enkeltes brukers garanti for oppfølging. Tett og hyppig oppfølging må avgjøres med utgangspunkt i brukers behov. Vi vet at tilstrekkelig veilederkapasitet i NAV en kritisk faktor knyttet å innfri ungdomsgarantien. Selv om det kom tilleggsbevilgninger i Statsbudsjettet for 2023, så er det usikkert om dette blir tilstrekkelig for å iverksette ungdomsgarantien på en best mulig måte. Det må derfor følges opp med bevilgninger til etaten, om NAV ikke har nok ressurser til å gi en mer omfattende oppfølging til unge brukere som omfattes av garantien.

Vi vil påpeke jf. § 4-3 at brukere med ungdomsgaranti som har et varig tilretteleggingsbehov, må gis en digital tilretteleggings- og oppfølgingsavtale jf. bestemmelsene i tiltaksforskriften. En slik avtale må også på plass med arbeidsgiver så tidlig som mulig.

Det er positivt at brukermedvirkning forskriftsfestes i § 4-3. Samtidig ber vi om at formuleringene i andre ledd endres fra «kan» til «får» for å sikre reell brukermedvirkning.

Unge funksjonshemmede mener:

- Formuleringen i § 4-3 andre ledd må endres til «Arbeids- og velferdsetaten skal sørge for at deltakeren får medvirke under planleggingen og gjennomføringen av aktiviteter gjennom hele garantiperioden»

§ 4-4 Varighet

Vi viser til merknad knyttet § 4-1 Personkrets om at aldersgrensen på 30 år ikke må være absolutt om brukeren er i gang med et oppfølgingstiltak som medfører at en blir over 30 år før tiltaket avsluttes. Vi gjentar her at en må få fullført med lik bistand, og at dette også må gjelde opplæringstiltak som kan gis inntil 4 år for personer med nedsatt arbeidsevne.

Med vennlig hilsen,

Ingvild Østli
Generalsekretær Unge funksjonshemmede

Ingrid Thunem
Styreleder Unge funksjonshemmede

Følgende av Unge funksjonshemmedes medlemsorganisasjoner stiller seg bak høringssvaret:

Cerebral Parese-foreningen

Mental Helse Ungdom

Norges Blindforbunds Ungdom

Norsk Forening for Cystisk Fibrose

Stoffskifteforbundet Ung